

Rammer og kriterier for specialuddannelse af sygeplejersker

Specialuddannelser for sygeplejersker er strukturerede uddannelsesforløb rettet mod en specialiseret praksis. Uddannelserne er reguleret af Sundhedsstyrelsens bekendtgørelser og giver ret til at få specialuddannelsen registreret på autorisationen. Da specialuddannelserne er titelbeskyttede, må titlen kun anvendes af sygeplejersker, der er registreret med den i autorisationsregistret.

På baggrund af drøftelse om sygeplejerskers videreuddannelse i Sundhedsstyrelsens Råd for Sygeplejerskers Special- og Videreuddannelse, samt drøftelse af Robusthedskommissionens anbefalinger, har Sundhedsstyrelsen nedsat en arbejdsgruppe til at drøfte rammer og kriterier for specialuddannelser. Med afsæt i arbejdsgruppens drøftelser og input fra Sundhedsstyrelsens kontaktudvalg for sygeplejerskers specialuddannelser beskriver dette dokument rammer og kriterier for fremtidens specialuddannelser af sygeplejersker.

Formålet med beskrivelsen af rammer og kriterier for specialuddannelser for sygeplejersker er at skabe et fælles udgangspunkt, som understøtter en ensartet og kvalificeret tilgang til arbejdet med specialuddannelser. Udarbejdelsen af rammer og kriterier har desuden til formål at robustgøre specialuddannelserne ved at understøtte et mere fleksibelt uddannelsessystem. Dette skal give sygeplejersker bedre og mere tilgængelige muligheder for videreuddannelse og kompetenceudvikling – og dermed fremme livslang læring.

Det er vigtigt at understrege, at de enkelte rammer og kriterier ikke kan stå alene eller opveje hinanden – de bør alle inddrages og afvejes som en helhed i arbejdet med en specialuddannelse. Indholdet i dette dokument skal således anses som retningsgivende for specialuddannelser i forbindelse med nyoprettelse eller revision.

Rammer

Rammerne angiver, hvilke forhold der skal tages højde for ved tilrettelæggelse eller revision af specialuddannelser. Specialuddannelser for sygeplejersker bør have ensartet struktur og der skal derfor foreligge tungtvejende begrundelser for, at en specialuddannelse adskiller sig markant fra andre.

Klinisk forankret uddannelse

Specialuddannelser foregår under ansættelse i klinisk praksis, hvor kursister ansættes i lønnede uddannelsesstillinger. Det primære ansættelsessted er som udgangspunkt uddannelsesstedet på en specialuddannelse.

Opbygning af uddannelse

Opbygningen af specialuddannelser kan med fordel ensartes, da det styrker muligheden for fleksibilitet på tværs af specialuddannelser og understøtter mulighederne for merit. Det er således hensigtsmæssigt, at opbygningen af specialuddannelser giver mulighed for

overførbare kompetencer og sammenlignelighed. En ensartet opbygning i relation til fx timetal, indhold og prøveformer vil sikre gennemsigtighed på tværs af specialuddannelser og understøtte uddannelsesudbydernes mulighed for sparring om kvalitetssikring af uddannelserne. En mere ensartet opbygning af specialuddannelserne vil samtidig gøre det lettere for andre videreuddannelsesudbydere at gennemføre realkompetencevurderinger med henblik på merit til andre efter- og videreuddannelser for sygeplejersker.

Sammenhæng mellem teoretisk og klinisk del af uddannelsen

Specialuddannelser er sammenhængende uddannelsesforløb forankret i praksis, der bidrager til at håndtere komplekse patientforløb i praksis. Den kliniske del af uddannelsen udgør således den primære del understøttet af relevant teoretisk undervisning. Det er vigtigt, at fordelingen mellem teori og klinik er tydeligt beskrevet og følger en ensartet struktur på tværs af specialuddannelserne. Samtidig bør læringsmålene for både teori- og klinikdelen formuleres, så formålet med hver del står klart og understøtter en sammenhængende læringsproces.

Kompetencer på specialuddannelsesniveau (generiske og specialespecifikke)

Specialuddannelser indeholder kompetencer, der kan betragtes som generiske på tværs af specialuddannelser, fælles på tværs af nogle specialuddannelser, samt specialespecifikke kompetencer. De generiske kompetencer som alle specialuddannede sygeplejersker skal tilegne sig kan med fordel koordineres på tværs af specialuddannelser og tilrettelægges på en måde, som understøtter kursisternes mulighed for merit fra én specialuddannelse til en anden. De generiske kompetencer på specialuddannelserne kan eksempelvis være klinisk lederskab og beslutningstagen, tværorrganisatorisk samarbejde, kvalitetsudvikling, kommunikation og relationsarbejde.

Adgangsbetingelser

Kravene til, at sygeplejersker kan søge om optagelse på en specialuddannelse kan med fordel være ensartede i forhold til, hvor mange års erfaring sygeplejersken skal have. De faglige områder, erfaringerne skal indhentes inden for, vil naturligvis variere afhængig af uddannelse. Optagelse på en specialuddannelse forudsætter ligeledes en ansættelse eller praktikplads i klinisk praksis, da specialuddannelser, som beskrevet, er kendetegnet ved at være forankrede i praksis.

Kriterier

Ved udvikling af nye specialuddannelser danner kriterierne grundlag for at vurdere relevansen af, at et fagligt område etableres som et speciale med en specialuddannelse for sygeplejersker. Kriterierne kan ligeledes indgå i overvejelserne i forbindelse med revision af en eksisterende specialuddannelse.

Aftagerbaseret behov for specialiserede kompetencer

Efterspørgslen efter kompetencer afspejles i patienter og borgeres behov for sundhedsydelser. Specialuddannelser adresserer komplekse patientforløb i en given praksis, som aftagerne efterspørger specialiserede kompetencer til at varetage. Behovet for specialuddannelsen er nationalt og rækker således bredere ud end regionale eller lokale behov. Specialuddannelser medvirker til at sikre en hensigtsmæssig opgaveløsning i sundhedsvæsenet på tværs af faggrupper og sektorer, idet specialsygeplejersker besidder styrkede kompetencer ift. det tværfaglige samarbejde.

Speciale med høj grad af kompleksitet

Specialet rummer kompleksitet og stiller krav til sygeplejerskens kompetencer til at navigere i og løse komplekse problemstillinger med høj grad af selvstændighed. Specialet fordrer ligeledes sygeplejersker, som besidder specialiseret klinisk ekspertise, kan varetage en høj grad af klinisk lederskab og bidrage til tværprofessionelt samarbejde.

Uddannelse i sundhedsvæsenet

Specialet fordrer forankring i sundhedsvæsenet, for at sikre en tydelig kobling mellem praksis behov for kompetencer, indholdet i uddannelsen og tilegnelsen af kompetencer. Dermed sikres det, at specialuddannelsen generelt understøtter og løbende kan tilpasses udviklingen i sundhedsvæsenet. Specialuddannelser er således sundhedsfaglige praksisnære uddannelser til sundhedsvæsenet, som gennemføres i sundhedsvæsenet – regionalt såvel som kommunalt. Det stiller krav til de kliniske uddannelsessteder i relation til at kunne stille de rette vejleder/uddannelseskompetencer til rådighed, samt kompleksiteten og sammensætningen af de opgaver, der varetages på uddannelsesstedet.

Sammenhæng i videreuddannelsesmuligheder

Specialuddannelserne bidrager til at skabe sammenhæng i det samlede videreuddannelseslandskab for sygeplejersker og ikke udgøre uddannelsesmæssige blindgyder. Uddannelserne understøtter, at der ikke er huller i videreuddannelsesmulighederne ift. behovet for specialiserede kompetencer i sundhedsvæsenet og at der samtidig er tydelig afgrænsning fra andre videreuddannelsesmuligheder. En ny specialuddannelse skal således ikke påvirke eksistensgrundlaget for en eksisterende videreuddannelsesmulighed for sygeplejersker, medmindre det er hensigten, at specialuddannelsen skal erstatte den eksisterende uddannelse.